

جهان هخامنشیان

تاریخ، هنر و جامعه در ایران باستان

جان کرتیس و سنت جان سیمپسون

ترجمه خشایار بهاری

سرشناسه : کرتیس، جان، ۱۹۴۶ - م.
عنوان و نام پدیدآور: جهان هخامنشیان: تاریخ، هنر و جامعه در ایران باستان، جان کرتیس
مشخصات نشر: تهران: نشر فرزانه روز، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری: ۴۷۲ ص: مصور.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۲۱-۳۸۲-۴
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: عنوان اصلی: The world of Achaemenid Persia : history, art and society in Iran and the ancient Near East

یادداشت: نمایه
موضوع: ایران -- تاریخ -- هخامنشیان، ۵۵۸ - ۳۳۰ ق. م.
موضوع: ایران -- تاریخ -- پیش از اسلام
موضوع: ایران -- تمدن -- از آغاز تا ۶۴۰ م.
موضوع: ایران -- شاهان و فرمانروایان
شناسه افزوده: سیمپسون، سنت جان
شناسه افزوده: Simpson, St. Jhon
شناسه افزوده: بهاری، خشایار، ۱۳۴۰ - مترجم
رده بندی کنگره: ۹۵۵/۰۱۴ ج ۹ / ۴ / DSR219
رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۱۴
شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۸۳۶۲۲

جهان هخامنشیان

تاریخ، هنر و جامعه در ایران باستان

جان کرتیس و سنت جان سیمپسون

ترجمه خشایار بهاری

چاپ اول: ۱۳۹۹؛ تیراژ: ۱۵۰۰؛ قیمت: ۷۵۰۰۰ تومان

حروف نگاری: شبستری؛ لیتوگرافی: لاله

طرح روی جلد: فرشیدمثنالی / ریما میناس خاچکیان

ناظر چاپ: مجتبی مقدم

چاپ و صحافی تاجیک

تمامی حقوق این اثر محفوظ است.

تکثیر یا تولید مجدد آن کلی و جزئی به صورت (چاپ- فتوکپی- صوت- تصویر و انتشار الکترونیکی)

بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع و موجب تعقیب قانونی خواهد بود.

میدان ونک، خیابان گاندی شمالی، پلاک ۹، واحد ۱۰

تلفکس: ۸۸۸۸۲۲۴۷ - ۸۸۸۸۲۲۴۹ - ۸۸۸۷۲۴۹۹ - ۸۸۶۷۹۴۴۳

صندوق پستی: ۱۹۶۱۵/۵۷۶

میدان ونک، خیابان گاندی شمالی، پلاک ۹، واحد ۱۰

تلفکس: ۸۸۸۸۲۲۴۷ - ۸۸۸۷۲۴۹۹ - ۸۸۶۷۹۴۴۳

E-mail: info@farzanpublishers.com

www.farzanpublishers.com

ISBN: 978-964-321-382-4

مجموعه مطالعات ایران باستان

ایران هزاران سال تاریخ مداوم دارد، تاریخی سرشار از فراز و نشیبهای عبرت آموز.

در این میان یکی از بارزترین جلوه‌های فرهنگ و تمدن مردم ایران زمین دوران باستان است، دورانی شکوهمند که تمدن بشری را پربارتر کرد و بر غنای آن افزود.

هدف از «مجموعه مطالعات ایران باستان» آن است که ترجمه مهمترین و تازه‌ترین آثار برگزیده راجع به ایران باستان را از هزاره‌های دوردست ماقبل تاریخ تا زوال ساسانیان، در دسترس فارسی‌زبانان قرار دهد. و نیز با نشر آثار تألیفی ایران شناسانه برجسته که تاکنون منتشر نشده‌اند، کمبود اطلاعات راجع به ایران باستان را جبران کند و با نشان دادن وضع کنونی مباحث تحقیقی، بر علاقه و توجه به تاریخ و زبان و دین و هنر ایران باستان بیفزاید، و از این راه شناخت مبهم و محدودی را که امروزه بر حوزه‌های تحقیقاتی درباره ایران سایه انداخته است، به شناختی آگاهانه و پذیرشی پویا بدل نماید و بر ماهیت فضای تحقیقات تاریخی و فرهنگی اثر گذارد.

از آنجا که میراث ایران باستان کمتر مورد توجه بوده است، می‌کوشیم از یاری افراد ایران‌دوست و حمایت معنوی و مادی همدلانه آنها برای شناخت و نشر آثار ایران کهن بهره‌مند شویم، و در آغاز هر مجلد به نام از آنان سپاسگزاری نماییم.

امید است «مجموعه مطالعات ایران باستان» که در واقع نگاهی گسترده و گشوده به تاریخ و فرهنگ و هنر و دین و زبان و ادبیات ایران دارد، موجب گسترش دانش ایران‌پژوهی و تمام دوستداران و شیفتگان فرهنگ ایرانی شود.

مجموعه مطالعات ایران باستان

کتابهای این مجموعه در پنج بخش منتشر می شود:

۱) تاریخ ایران باستان

- الف) تاریخ و هنر ایلامی، شوش هخامنشی
- ب) تاریخ امپراتوری هخامنشی
- ج) دوران سلوکیان
- د) تاریخ پارتیان
- هـ) تاریخ ساسانیان

۲) تاریخ مذاهب باستانی ایران

- الف) تاریخ زردشتی
- ب) تاریخ مانوی ها در ایران باستان
- ج) تاریخ کلیسای نستوری در ایران باستان
- د) تاریخ یهودیت در ایران باستان

۳) راهنمای مقدماتی زبانهای باستانی

- الف) راهنمای زبان کهن و نوی اوستا
- ب) راهنمای زبان پارسی
- ج) راهنمای زبان سغدی
- د) راهنمای زبان ختنی
- هـ) راهنمای زبان پهلوی
- و) راهنمای زبان پارسی میانه و پارسی

۴) منابع مطالعاتی درباره ایران باستان

- کتیبه های هخامنشی
- کتیبه های بیستون، نقش رستم و تخت جمشید

۵) تاریخ ادبیات شفاهی سنتی

- حماسه و تاریخ در ایران باستان

زیر نظر و با انتخاب :

پروفسور اُکتر شروو
دانشگاه هاروارد

پروفسور محمدرحیم شایگان
دانشگاه لوس آنجلس

مدیر مجموعه :

کامران فانی

به سرپرستی :

تورج اتحادیه

مشاوران علمی :

ژاله آموزگار

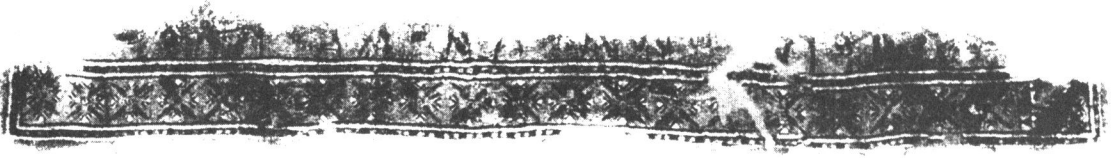
استاد دانشگاه تهران

بدرالزمان قریب

استاد دانشگاه تهران

شاهرخ رزمجو

استاد دانشگاه تهران

تقدیم به پسر:

برساوش بهاری

پیشگفتار ناشر

امسال مصادف با بیست‌وپنجمین سال فعالیت فرهنگی نشر فرزانه روز و کتاب «جهان هخامنشیان» بیست‌وسومین عنوان از مجموعه مطالعات ایران باستان این انتشارات است. کثرت علاقه‌مندان تاریخ ایران باستان و تجدید چاپ‌های مکرر این مجموعه مشوق ما در استمرار این فعالیت ملی و فرهنگی بوده است.

شاهنشاهان هخامنشی از ۵۵۰ تا ۳۳۰ پیش از میلاد بر بزرگ‌ترین و اولین امپراتوری چندین‌ملیتی و چندزبانی جهان باستان مقدم فرمان‌روایی کردند. در پاییز ۱۳۸۴، نمایشگاهی با عنوان «امپراتوری فراموش‌شده» دربارهٔ این دوران از تاریخ درخشان نیاکانمان در محل موزه بریتانیا در لندن برگزار شد. هم‌زمان، متخصصان و پژوهش‌گران برجسته دوران هخامنشی در همایشی در همان محل گرد هم آمدند. مقالات گردآوری‌شده این همایش به همت جان کرتیس (John Curtis) و سنت جان سیمپسون (St. John Simpson) به صورت کتابی تحت عنوان *(The World of Achaemenid Persia)* در سال ۱۳۸۹ انتشار یافت. مقالات این کتاب که عمدتاً از سطح تخصصی و جامعیت بالا برخوردارند، تا جایی که با محتوای مجلد «امپراتوری فراموش‌شده» (نشر فرزانه روز ۱۳۹۲) و نیز کتاب «د/ریوش، شاه بزرگ» (نشر فرزانه روز ۱۳۹۶) هم‌پوشانی نداشته‌اند، در این ترجمه آورده شده‌اند.

مؤلفان فصول عمدتاً از صاحب‌نظران تراز اول بین‌المللی در حوزهٔ مربوط بوده و بعضاً مقالات خود را در قالب «درس‌نامه‌ای» (review article)، «مقالهٔ مروری» (lecture notes) و باقی را بشکل مطالعهٔ موردی (Case Study) ارائه کرده‌اند که بکار

محققان مقوله مزبور می‌آید. از جمله می‌توان به فصولی درباره «انحطاط هخامنشیان» از دید یونانیان، ارتباط پارسیان با مادها، دین و سنت‌های خاک‌سپاری، معماری یادمانی پاسارگاد و تخت جمشید. مضامین هنری و مناسبتی در صحنه نگاره‌ها، زن در دوره هخامنشی، جامه پارسیان، نقش مهرها و گل‌نشته‌های ایلامی، کاربری کاخ‌های تخت جمشید، باستان‌شناسی فارس در هزاره مقدم بر ظهور پارسیان، سکه‌های خاندان فراتراکا در دوره پسا-هخامنشی، یافته‌های باستان‌شناسی هخامنشیان در کرانه‌های جنوبی خلیج فارس، و سرانجام به یکی از آخرین پژوهش‌های ریچارد فرای فقیده اشاره کرد.

طولانی‌ترین فصل کتاب نیز، در چارچوبی بدیع و در تقابل با گرایش رایج در تأثیرپذیر دانستن هخامنشیان از آیین زردشت، شمایل‌نگاری و نمادشناسی نگاره بیستون را مبنا قرار داده و با پیوند زدن جزئیات آن با جهان‌بینی مزدیسنايي و فراهایی از اوستا، به تأثیر متقابل هخامنشیان بر آیین زردشت پرداخته است که می‌تواند مبنای تحقیقات بیشتر در این زمینه باشد.

مقالات متنوع این کتاب دربردارنده آخرین اندیشه‌ها و پژوهش‌های فرهنگ و تمدن هخامنشیان بوده و امید است موجب روشن‌تر شدن مفاهیم این دوران و تحقیقات بیشتری گردد.

جهان دوران هخامنشی شایسته بررسی بیشتر و ستایش بیش از پیش است.

تورج اتحادیه - سرپرست مجموعه ایران باستان

پاییز ۱۳۹۸

فهرست مطالب

پیشگفتار گردآوردندگان ۵

بخش ۱: تاریخ و تاریخ‌نگاری

فصل ۱ — «انحطاط هخامنشیان»: نظریهٔ متداول در تاریخ‌نگاری قرن هجدهم اروپا — نگاهی انتقادی به پیدایش یک باور نادرست

پی‌یر بریان (کالج فرانسه) ۱۳

فصل ۲ — کورش مادی و داریوش هخامنشی؟

ریچارد نلسون فرای (استاد پیشین دانشگاه هاروارد) ۲۵

فصل ۳ — تاریخ هخامنشی از زاویه‌ای دیگر

توماس هریسون (دانشگاه لیورپول) ۳۱

فصل ۴ — همهٔ مردان شاه

کریستوفر توپلین (دانشگاه لیورپول) ۴۳

فصل ۵ — کورش و مادها

مَت واترز (دانشگاه ویسکانسین) ۴۹

بخش ۲: دین

فصل ۶ — سنت خاکسپاری «مستقیم» هخامنشیان: دلیلی بر زردشتی نبودن آنها، یا گواهی بر مدارای مذهبی؟

آریک باسیروف (لندن) ۶۱

فصل ۷ — اهورامزداي آفریننده

آلبرت دو-یانگ (دانشگاه لیدن) ۷۳

فصل ۸ — از آتافکِ دوشیب تا آرامگاهِ صخره‌ای: دین و فرهنگ متفاوت کورش و داریوش

- برونو یاکوبز (دانشگاه بازل) ۷۹
 فصل ۹ — زردشتی‌گری در دورهٔ هخامنشی
 فیلیپ کرینبروک (دانشگاه گوتینگن) ۹۴
 فصل ۱۰ — پیدایش آئین پادشاهی هخامنشی و تأثیر آن بر اوستا
 ابوالعلاء سودآور (هیوستون) ۱۰۳

بخش ۳: زن در دورهٔ هخامنشی

- فصل ۱۱ — نگاهی دوباره به صحنهٔ بارعام شاهی
 ماریا بروسیوس (دانشگاه نیوکاسل) ۱۴۵
 فصل ۱۲ — یک مَهر استوانه‌ای هخامنشی، با نقش زن بر تخت نشسته
 یودیت آ. لرنر (نیویورک) ۱۵۷

بخش ۴: هنر و معماری

- فصل ۱۳ — چرا تالار ستون‌دار؟
 هیلاری گوپنیک (آتلانتا) ۱۶۹
 فصل ۱۴ — ارزیابی دوبارهٔ موتیفهای آجری و قن ساخت بناهای آجری در شوشِ دورهٔ هخامنشی
 سابرینا مرس (دانشگاه کالیفرنیا-برکلی) ۱۸۱
 فصل ۱۵ — امپراتوری هخامنشی در یک کلام: خزائن پی بنای آپادانای تخت‌جمشید
 سی. ل. نیمچوک (دانشگاه ایلی‌نویز، اسپرینگ فیلد) ۱۹۷
 فصل ۱۶ — تخت‌جمشید: «باز-تعبیر» کاخها و کارکرد آنها
 شاهرخ رزمجو (موزهٔ بریتانیا) ۲۰۹
 فصل ۱۷ — نقش مادها در معماری هخامنشیان
 مایکل روف (دانشگاه مونیخ) ۲۲۷
 فصل ۱۸ — تغییرات پیش‌آمده در لباسهای شاهان هخامنشی
 ن. و. سکوندا (دانشگاه نیکولاس کوپرنیک، تورون) ۲۳۵

بخش ۵ : باستان‌شناسی

فصل ۱۹ — اردشیر اول بر تخت خشیارشا: چگونه یک مشاهده باستان‌شناختی بر دانش تاریخی ما می‌افزاید؟

۲۶۱..... کامیار عبدی (تهران)

فصل ۲۰ — انتقال فرهنگ در آذربایجان ایران در عصر آهن ۳: دوره هخامنشی بر مبنای حفاریها و بررسیهای اخیر

۲۷۳..... بهرام آجرلو (تهران)

فصل ۲۱ — شواهد باستان‌شناسی استقرارهای هخامنشی در ممسنی
علیرضا عسگری چاوردی، علیرضا خسروزاده، برنادت مک‌کال، کامرون آ.
پتری، دانیل پتس، کورش روستایی، مژگان سیدین، لوید ویکز، محسن زیدی
(سازمان میراث فرهنگی ایران، کمبریج، تاتینگهام و سیدنی)

۲۷۵.....

فصل ۲۲ — سپاه هخامنشی در چارچوب [ارتشهای] خاور نزدیک باستان

۲۸۷..... نایجل تالیس (موزه بریتانیا)

فصل ۲۳ — منشأ هخامنشیان

۲۹۳..... سیما یدالهی و عباس یلویی (تهران)

فصل ۲۴ — حفاریهای دشتستان (بُرازجان)

۲۹۵..... احسان یغمایی (تهران)

بخش ۶ : مهرها و سکه‌ها

فصل ۲۵ — بررسی تحلیلی مجموعه سکه‌های گنجینه جیحون (چکیده)

۲۹۹..... مهدی دریایی (تهران)

فصل ۲۶ — سکه با نقش کماندار: بررسی ژرف‌تر هنر هخامنشی در آسیای صغیر

۳۰۱..... یانیک لینس (موزه لوور)

فصل ۲۷ — سکه‌های فراتراکا از پارس: پلی میان هخامنشیان و ساسانیان

۳۰۷..... وستا سرخوش کرتیس (موزه بریتانیا)

بخش ۷: طلا، نقره، شیشه و سرامیک

- فصل ۲۸ — [ظروف] نوشیدنی تجملی: ریتون با نقش سر جانور، از ایران تا یونان
سوزان اینگوس (هاروارد)..... ۳۲۵
- فصل ۲۹ — تخت جمشید و گنجینه جیحون به عنوان سند (چکیده)
شاپور شهبازی (استاد پیشین دانشگاه اورگن شرقی)..... ۳۲۷

بخش ۸: مطالعات منطقه‌ای

- فصل ۳۰ — نگاهی دوباره به موضوع خشایارشا و معابد بابل
آمیلی کورت (دانشگاه لندن)..... ۳۳۱
- فصل ۳۱ — هخامنشیان و خلیج فارس
دانیل ت. پتس (دانشگاه سیدنی)..... ۳۳۷
- فصل ۳۲ — دشمنان امپراتوری: بازسازی برخوردهای سیاسی بین آسیای میانه و
شاهنشاهی هخامنشی
ووشین (دانشگاه پنسیلوانیا)..... ۳۴۹
- کتابشناسی..... ۳۷۳
- نمایه..... ۴۱۵

پیشگفتار گردآوردندگان

این کتاب دربردارنده مجموعه مقالاتی است که در گردهمایی «جهان هخامنشیان» در مرکز آموزشهای Clore در موزه بریتانیا، از ۲۹ سپتامبر تا اول اکتبر ۲۰۰۵ ارائه شده است. این گردهمایی از بسیاری جهات، نقطه‌ای عطف از کار درآمد؛ زیرا تقریباً بیشتر افراد دخیل در پژوهشهای هخامنشی را از سراسر جهان، به‌جز چند استثناء، گرد هم آورد. اغلب عنوان شده است که مطالعات هخامنشی در ۳۰ سال اخیر دستخوش تحول عمده‌ای شده است؛ و شگفتا که این دوره، همزمان با سالهایی است که حفاریهای عمده در ایران انجام نشده، اما به همین دلیل، پژوهشگران فرصت بازنگری عمده نظریات رایج را داشته‌اند. نتیجه کار، بررسی درباره منابعی بوده که سنتاً در بازسازی تاریخ هخامنشی به‌کار می‌رفته است. اکنون پذیرفته‌اند که منابع یونانی، مانند هرودوت، کتزیاس و گزنفون را باید با احتیاط زیاد مورد استفاده قرار داد و نیز این‌که روایات بومی پارسی، مانند کتیبه‌های شاهانه پارسی باستان و لوحهای ایلامی تخت جمشید را باید بیش از پیش مد نظر قرار داد. کتیبه‌هایی نیز از نواحی اطراف، به‌ویژه بابل، با آن زمینه غنی نوشتاری وجود دارد که به کار تاریخ‌نگاری هخامنشی می‌آید. گرچه همه این موارد را باید خوش‌بین شمرد، اما این فرآیند باز-ارزیابی، هنوز به اندازه کافی پیش نرفته است. هنوز گرایش غالبی در چشم پوشیدن از شواهد باستان‌شناسی ایران و نواحی اطراف وجود دارد که حتی با تعبیر نادرست نیز همراه است. تا هنگامی نیز که این انبوه داده‌ها به‌درستی مورد استفاده قرار نگیرد، تصویر درست‌تری از تاریخ هخامنشی پیش رو نخواهیم داشت. در بین پژوهشگران غربی نیز، اکراهی به استفاده از

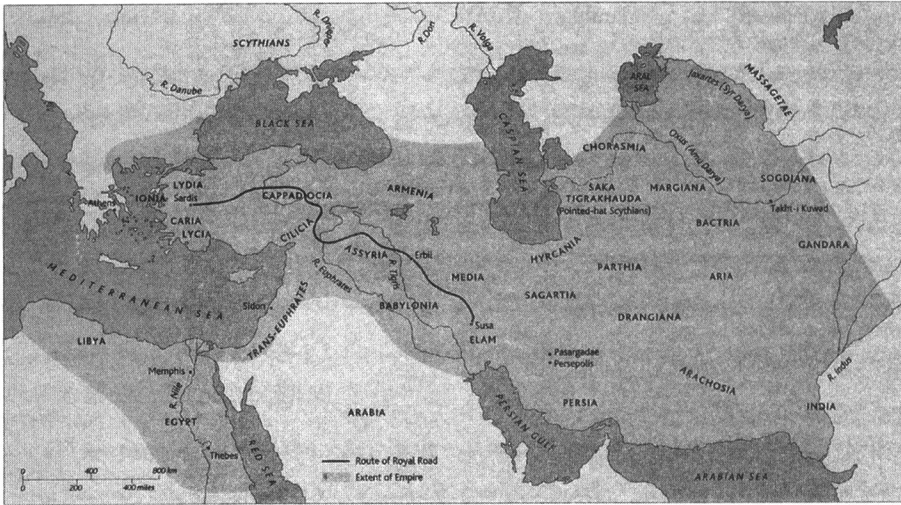
پژوهشهای باستان‌شناسان ایرانی وجود دارد. امید است این گردهمایی، به همراه نمایشگاهی که همزمان با آن برگزار می‌شود، نقشی هرچند اندک برای اصلاح این رویه و برقراری تعادل مورد نظر داشته باشد؛ گرچه کماکان راه درازی در پیش است. در این گردهمایی، نه پژوهشگر ایرانی، از ایران، مقاله ارائه کرده و یا سهمی در ارائه کار مشترک داشته‌اند؛ ضمن این‌که دو نفر دیگر هم چکیده کار خود را فرستاده‌اند.

گردهمایی همزمان با نمایشگاه «امپراتوری فراموش‌شده: جهان ایران باستان» برگزار شد که از نهم سپتامبر ۲۰۰۵ تا هشتم ژانویه ۲۰۰۶ در محل موزه بریتانیا برگزار بود. این به‌راستی یک کامیابی بزرگ از کار درآمد که توانست ۱۵۴/۲۰۰ بازدیدکننده را جذب کند: یعنی رقمی بیش از هر نمایشگاه ادواری دیگر در موزه بریتانیا، از زمان برگزاری نمایشگاه توتانخامون در سال ۱۹۷۲.

افزون بر این، نمایشگاه از مقبولیت رسانه‌ای گسترده‌ای نیز برخوردار شد که باعث شد در بیرون از موزه بریتانیا نیز بازتاب یابد. موج بزرگی از گرایش به تاریخ ایران باستان پدید آمد که حتی هم اکنون نیز [پس از گذشت چند سال] کماکان شاهد آن هستیم. نمایشگاه، اشیایی را از چهار مجموعه بزرگ گرد هم آورد: موزه ملی ایران در تهران، موزه لوور، موزه تخت‌جمشید، و خود موزه بریتانیا. به دلیل دشواریهای لجستیک در گرد هم آوردن چنین مجموعه بزرگی، بنا بر آن شد نمایشگاه چندان به فواصل دور جابجا نشود و در عمل هم، نمایشگاه با تمام کُلیت آن، تنها در یک جای دیگر تشکیل شد؛ و آن، نمایشگاه بارسلون بود که از هشتم مارس تا یازدهم ژوئن ۲۰۰۶ برگزار شد. این نمایشگاه دوم نیز ۱۲۷/۰۰۰ بازدیدکننده داشت. کاتالوگ ضمیمه نمایشگاه نیز به هردو زبان اسپانیایی و کاتالونیایی ترجمه و منتشر شد. به دنبال آن، شمار کوچکی از اشیاء موزه بریتانیا به نمایشگاه اشپیر (Speyer) در آلمان، بلژیک و سوئیس فرستاده شدند (نهم ژوئیه تا ۲۹ اکتبر ۲۰۰۶). کاتالوگ ضمیمه این نمایشگاه هم با همان نام و با مقالاتی خواندنی منتشر شد که افزوده‌ای جالب به تاریخ‌نگاری هخامنشی شمرده می‌شود.

گردهمایی توسط موزه بریتانیا و سازمان میراث فرهنگی، و در پیوند با بنیاد فرهنگ ایران، و نیز با پشتیبانی بیشتر از سوی بنیاد سودآور سازمان‌دهی شد. کمیته گردهمایی مرکب از جان کرتیس (John Curtis)، فرهاد حکیم‌زاده، سام مورهد (Moorhead)،

نقشه قلمرو شاهنشاهی هخامنشی

سنت جان سیمپسون (St. John Simpson) و نایجل تالیس (Nigel Tallis) بود. ۴۹ مقاله در گردهمایی ارائه شد که طیف گسترده‌ای از مطالب را دربرمی‌گرفت. جای خوشبختی است که بیشتر مقالات در کتاب حاضر به چاپ رسیده‌اند (در چهار مورد، متن کامل مقالات در دست نبود). افزون بر این، دو مقاله نیز به صورت چکیده عرضه شدند که امکان حضور نویسندگان در گردهمایی فراهم نبود. نخستین آنها، مقاله دکتر شاپور شهبازی درباره اشیاء گنجینه جیحون است. ایشان ابتدا بر آن بودند در همایش حاضر شوند، اما بیماری شدید چنان اجازه‌ای نداد و سرانجام استاد در ۱۶ ژوئن ۲۰۰۶ درگذشت. بی‌گمان مقاله کامل ایشان، افزوده‌ای ارزشمند بر این کتاب شمرده می‌شد. درگذشت دکتر شهبازی فقدان بزرگ برای پژوهشگران هخامنشی است که پس از پی بردن به ناتوانی وی برای حضور در همایش، انبوهی تلگراف و پیام، به همراه آرزوی سلامتی برای او فرستادند. چکیده بعدی از احسان یغمایی، عضو پیشین سازمان میراث فرهنگی ایران است که به دلایل شخصی نتوانست در گردهمایی حاضر شود. وی بر آن بود مقاله‌ای درباره کاخهای مهم هخامنشی در بردک سیاه و سنگ سیاه در نزدیکی برازجان در استان بوشهر ارائه کند. از سال ۲۰۰۵ به این سو، حفاری دیگری در این محوطه‌ها انجام نشده است.

در طول گردهمایی، فیلمی به کارگردانی Goetz Balonier به نام بازسازی تخت جمشید نمایش داده شد و کورش افهمی، ولفگانگ گمبکه (Gambke) و شیدا (Sheda) واثقی، بازسازیهای خود از تخت جمشید را ارائه دادند.

مجموعه مقالات در قالب هشت بخش عمده با سرفصلهای مشخص ارائه شده‌اند که نشان‌دهنده گستردگی و تنوع مطالب است. سرفصلها به شرح زیرند:

- ۱- تاریخ و تاریخ‌نگاری هخامنشی؛
- ۲- دین و مذهب در دوره هخامنشی؛
- ۳- زن در شاهنشاهی هخامنشی؛
- ۴- هنر و معماری پارسی؛
- ۵- باستان‌شناسی هخامنشی؛
- ۶- مَهرها و سکه‌ها؛
- ۷- طلا، نقره، شیشه و سفال و سرامیک؛
- ۸- مطالعات منطقه‌ای

این تقسیم‌بندی (البته نه به‌طور دقیق)، روایتی فشرده از پانزده نشست کارشناسی مستقل در گردهمایی است. جان کرتیس و فرهاد حکیم‌زاده سخنرانهای مهمی ارائه دادند که با استقبال مواجه شد. سخنان نیل مک‌گرگور (Neil Mac Gregor) (مدیر موزه بریتانیا) و جان کرتیس نیز پایان‌بخش این نشستهای کارشناسی بود.

از زمان برگزاری گردهمایی، چند کشف باستان‌شناسی مهم انجام شد که خود، گواهی بر سرشت پویای پژوهشهای هخامنشی است. مهم‌ترین این اکتشافات، کشف شماری کاخ به سبک هخامنشی است. دو کاخ در رامهرمز در خوزستان (۳۰ مارس ۲۰۰۹) کشف شد و گروه مشترک ICAR (مرکز ایرانی پژوهشهای باستان‌شناسی) و دانشگاه سیدنی، به بررسی یک ایوان هخامنشی با شالی ستونهای آن در قلعه کلی (Kali) در منطقه ممسنی در استان فارس پرداختند (پاتس (Potts) و دیگران ۲۰۰۷ و ۲۰۰۹). کارهای عمده‌ای نیز در دو محوطه عمده هخامنشی، یعنی تخت جمشید و پاسارگاد در جریان بوده است. در تخت جمشید، گروه مشترک باستان‌شناسی ایرانی-ایتالیایی، به سرپرستی پروفیسور پی‌یر فرانچسکو گلیری (Pier Francesco Gallieri) از دانشگاه بولونیا، حفاریها و بررسیهای ژئوفیزیکی محدودی در محوطه‌های آن‌سوی صُفّه انجام دادند که از سپتامبر سال ۲۰۰۸ آغاز شده است. آنان پی بردند که شهر

پارسه، به مراتب بزرگتر از آنی بوده که پیش از این پنداشته می‌شده است. همین گروه، حفاریهای محدودی در تل تخت پاسارگاد در سالهای ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ انجام داد و شواهدی از تخریب در یک لایه از دوره پس از هخامنشی یافت (۲۷ نوامبر ۲۰۰۷). رمی بوشارلا (Remy Boucharlat) و کورش محمدخانی نیز در پیوند با پاسارگاد، گزارشی از بررسیهای مغناطیسی در محوطه را در دهمین کنگره بین المللی باستان‌شناسی ایران در بندرعباس ارائه دادند (دسامبر ۲۰۰۸). اکتشافات مهمی نیز در تنگه بلاغی، و یک پروژه نجات بخشی در پیوند با ساخت سد سیوند انجام شد که به‌ویژه محوطه‌های بررسی شده توسط گلیری و بوشارلا را دربرمی‌گرفت.

هنگام برگزاری گردهمایی، دی-وی-دی چشمگیر فرزین رضائیان به نام شکوه تخت جمشید آماده شد و او در حال آماده کردن کار بعدی خود به نام هفت رخ فرخ بود (۲۰۰۷). کار اخیر نیز دربردارنده فصلی جامع درباره هخامنشیان است. هردوی این کارها به افزایش چشمگیر آگاهی عموم از تاریخ هخامنشی، به‌عنوان بخشی از تاریخ جهان انجامیده است. منبع چشمگیر دیگری نیز شایسته یادآوری است و آن پروژه الکترونیکی بایگانی لوحهای باروی تخت جمشید، توسط پروفیسور متیو استالپر (M. Stolper) است که هدف آن، دیجیتالی کردن مجموعه بزرگ لوحهای میخی تخت جمشید، موجود در مؤسسه مطالعات شرقی دانشگاه شیکاگو است. این لوحها پس از حفاریهای دهه ۱۹۳۰ برای بررسی و چاپ، به مؤسسه مزبور قرض داده شدند و جزء داراییهای ایران به‌شمار می‌روند. [متأسفانه] این لوحها اکنون به موضوع یک نزاع قانونی تبدیل شده و در معرض خطر فروخته شدن در بازار آزاد قرار دارند. این از هر دیدگاهی، فاجعه محسوب می‌شود که حداقل خسارت آن، وارد آمدن خدشه‌ای بزرگ به مطالعات هخامنشی است. برای جلوگیری از چنین پیشامدی، تلاش بزرگی برای ثبت داده‌های موجود در آنها جریان دارد. این در واقع مصداقی بر مثل «عدو شود سبب خیر» است!

جدای از این رخداد تلخ، چشم‌انداز پژوهشهای هخامنشی بسیار روشن، و روند پیشرفت نیز سریع است. مطمئن هستیم مقالات ارائه‌شده در این مجلد، بر روند پیشرفت در این زمینه تأثیرگذار خواهند بود و تنها تأسف ما این است که امکان ارائه مقالات، زودتر از این تاریخ مهیا نشد. سرانجام یادآور می‌شویم که مسئولیت دیدگاههای عرضه‌شده در این کتاب، و حتی تصاویر برگزیده شده، بر عهده نویسندگان مقالات، و نه گردآورندگان کتاب است.

تلاش شده است تلفظ نامها و واژگان در هر فصل، تا جای ممکن به‌گونه استاندارد

آورده شوند که الزاماً بدین معنی نیست این فرآیند در کل کتاب هم رعایت شده است [تلفظها می تواند از فصلی به فصل دیگر، با اندک تغییراتی همراه باشد که به سرشت پژوهش نویسنده فصل مربوطه بازمی گردد — مترجم]. پس گردآورندگان مسئولیتی در قبال ارائه تلفظ نامها و واژگان به عهده نمی گیرند؛ چرا که تلاش شده دست پژوهشگران در هر فصل تا جای ممکن باز گذارده شود.

گردآورندگان برای کمک در گردآوری مطالب، مدیون آنجلا اسمیت، شاهرخ رزمجو، نایجل تالیس و بریگت هولتون هستند. هِلِن ناکس (Кнох) با سبک و سرعت ویژه خود، مسئولیت ویرایش [انگلیسی] متنها را عهده دار بوده است. نمایه کتاب را هِلِن پیتر فراهم آورده است. از انتشارات موزه، الیزابت استون مسئول نظارت بر متن کتاب بوده است که مراتب سپاس خود را از او ابراز می داریم. بیش از همه، از بنیاد میراث فرهنگی ایران [IHF] نیز سپاسگزاریم که افزون بر حمایت گسترده از گردهمایی، پشتیبانی مالی گسترده ای نیز از چاپ و انتشار کتاب به عمل آورد تا این کتاب، نخستین جلد از مجموعه ای باشد که در قالب چندین کتاب، منتشر خواهد شد.

طبیعی است استفاده از عکسهای چاپ شده در کتاب، بدون اجازه ناشر و نگارندگان ممکن نیست و مشمول قانون کپی رایت است. غفلت ما از سپاسگزاری از برخی افراد، در چاپهای بعدی جبران خواهد شد.

جان کرتیس (J. Curtis) و سنت جان سیمپسون (St. J. Simpson)